

Moeskroen verdwijnt
uit eerste klasse **BLZ. 22-23**

DAGBLAD / EDITIE
WEST-VLAANDEREN
86STE JAARGANG, NR. 302
BELGIE €1,25
NEDERLAND € 2
LUXEMBURG € 1,55

De Standaard

WWW.STANDAARD.BE

DINSDAG 29 DECEMBER 2009

Parel van art nouveau klaar voor derde leven

Een van de mooiste art-nouveaugebouwen van Brussel, het Ciamberlanihuis van Paul Hankar, is volledig in ere hersteld. De nieuwe eigenaars trokken vijf jaar geleden de restauratie op gang, het Brussels Gewest droeg 628.000 euro bij.

- Ontwerp van Paul Hankar uit 1897
- Oorspronkelijk interieur nagebouwd
- Wetenschappelijk comité werkt vijf jaar

VAN ONZE REDACTEUR

GEERT SELS

BRUSSEL | In het najaar van 2004 rijdt een vastgoedspecialist een Parijs echtpaar door Elsene. De familie Laforge wil zich in Brussel vestigen en is op zoek naar een nieuwe woonst. Het schemert al als het gezelschap de Defacqzstraat indraait. Daardoor merken de kandidaat-kopers niet dat de voorgevel, nochtans twaalf meter breed, monumentale sgraffiti bevat. De schilderingen zijn dan ook zwaar onderkomen.

Bij een volgende bezoek zien ze de sgraffiti wel. Ze vernemen dat de grootste, een vlotte dertig vierkante meter, gemaakt is door de kunstschilder Albert Ciamberlani. Samen met zijn moeder was hij de eerste bewoner. Na haar dood verhuisde hij.

Voorts horen ze dat het herenhuis ontworpen is door Paul Hankar, van wie ze een eind verderop in de straat het privéhuus uit 1893 kunnen bewonderen. Samen met het Hôtel Tassel van Victor Horta geldt het als startpunt van de art nouveau.

Bij hun tweede bezoek zijn ze vooral bekoord door het rijkelijke ruimtegevoel. Het pand beslaat twee percelen en is goed voor achthonderd vierkante meter woonbare oppervlakte. Alleen de comfortvoorzieningen laten te wensen over: sanitair, keuken, douches en verwarming stammen een vorig tijdperk.

Ze beslissen toch het pand te kopen, voor een niet nader genoemd bedrag. En dan krijgen ze te ho-

stijl. Mevrouw had blijkbaar graag een hoekje voor zichzelf. Maar voor de rest: indrukwekkende sgraffiti, friezen in de eetkamer, houten lambrizingen, sierlijke voluten, een wintertuin, kastdeuren in turquoise Amerikaanse glas, enorme cirkelramen op de eerste verdieping, Japans cassetwerk tegen het plafond... Maar dat was niet alles. Het pand bevat nog sporen van een andere grootmeester. Toen Albert Devèze, een jurist en minister van staat, het pand verwierf, vroeg hij de modernistische architect Adrien Blomme om 'enkele aanpassingen aan de tweede verdieping' door te voeren. Het zou een ingrijpende renovatie worden. De voorgevel werd hertekend om een garage aan te brengen, de wintertuin verdween, wat krulde, kreeg een strakke lijn en heel de achtergevel kreeg een modernistisch profiel.

Kunsthistorici gingen als detectives aan de slag om de originele details te achterhalen

De restaurateurs hebben accenten van de twee architecten behouden. Op het gelijkvloers is zoveel mogelijk de stijl van Hankar behouden. Het gros van de plannen is bewaard in het Jubelpark en is er grondig bestudeerd. Een originele buffetkast staat in het Gentse Designmuseum, een grote tafel hoort tot de collectie van het Musée d'Orsay in Parijs. Beide werken, met een fraaie vermening van mahoniehout en eik, zijn tot in het detail nagebouwd. Als detectives hebben kunsthistorici verflagen blootgelegd en de originele kleur gereconstrueerd. Voor de sgraffiti hebben ze de res-

omfortvoorzieningen laten te wensen over: sanitair, keuken, douches en verwarming stammen een vorig tijdperk.

Ze beslissen toch het pand te kopen, voor een niet nader genoemd bedrag. En dan krijgen ze te horen dat ze de eigenaar zijn van een beschermd monument. Dat is even schrikken.

Zowat een jaar kampeert de familie Laforge met haar vijf kinderen in een stoffig monument, en bouwt ondertussen een goede verstandhouding uit met kunsthistorici, patrimoniumexperten en overheden. Een wetenschappelijk comité onderzoekt materialen en technieken. De bouwhistoriek wordt uitgedroogd en er wordt nagegaan welke aanpassingen er in de loop van een eeuw zijn doorgevoerd.

Het Hôtel Veuve Ciamberlani blijkt een heerlijke kluit. Met 1897 als bouwjaar verenigt het zowat alle karakteristieken van de art nouveau. Behalve dan de wat bravige straatsalon in Louis XVI-

Het Ciamberlanihuis bulkt van de indrukwekkende details, van de muurschilderingen over de lambrisering tot de enorme cirkelramen. © rr

ging van mahoniehout en eik, zijn tot in het detail nagebouwd. Als detectives hebben kunsthistorici verflagen blootgelegd en de originele kleur gereconstrueerd. Voor de sgraffiti hebben ze de resterende verfresten bestudeerd. Oude foto's in zwart-wit, waarvan de films het gevoeligst zijn voor blauw en ultraviolet, hebben met behulp van converteringstabellen tot de oorspronkelijke kleur geleid. Onder het dak is een fries zichtbaar met zeven medaillons, en in het centrum een levensboom in drie taferelen, alle in terracottanances en met accenten van bladgoud.

Het verhaal van de restauratie is opgetekend in een prachtig boek. Het Ciamberlanihuis krijgt behalve zijn privégedeelte een culturele bestemming, met groepsbezoeken, kleine tentoonstellingen en ontvangsten.

'Hankar et L'Hôtel Ciamberlani',
Uitgeverij Aparté, 144 p, 24 euro